

gyűjtő: PINTÉR ISTVÁN

gyűjtés ideje: 1973.

TART.: SZENTPÉTERI LAKODALMAS 30-40 ÉVEEL EVELŐTT

26 lap

FOLYRADI MUTATÓ: POGÁNYSZENTPÉTER

SZAKMUTATÓ: XIX, A

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

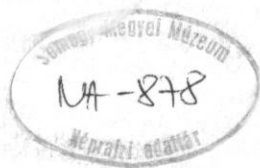

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRNOVÁS

ATUEVETUE AZ EGYSÉGES ATK. 2353-01 TETELE ALÓL

2353

SZENTPÉTERI LAKODALMAS 30-40-50 ÉVVEL EZELŐTT
=====

P I N T É R I S T V Á N
P O G Á N Y S Z E N T P É T E R ,
D Ó Z S A G Y Ö R G Y U L . 4 1 .

B E V E Z E T É S

=====

Pogányszentpéter község lakói szlovén eredetűek. Az Őrségből származnak. A népviseletükön ma is tükröződik a szláv népviselet, mely keveredett a Somogy D-Ny-i népviselettel. Mindebből kialakult kissé magyaros, kissé szlávos, de színekben gazdag népviselet. Ez egyáltalán csak a nők viseletére mondható, míg a férfiak teljesen átvették a kalapos-csizmás, fehér inges-mellényes somogyi népviseletet. Itt ütköznek környékünkön a göcseji Dráva-menti, úgy a nyelvjárások, mint a népviseletek. Az érintkezés folytán nyilván hatással voltak egymásra, akár beszédstilusukat vesszük, akár a népviseletüket.

Tekintve, hogy nem egy gazdag község lakóiról van szó, ez a lakodalmas sem olyan gazdag, mint akár egy zalai lakodalmas, ahol 2-3 nap is eltart egy lakodalmom.

Manapság ugyan már nem lovaskocsival viszik a násznépet az esküvőre, hanem különböző típusu személygépkocsikkal. A régi lakodalmi szokás azért még most is részben fennmaradt, csak a viseletek változtak, elvárosiasodtak. Ma is ugyan úgy kipántlikázzák, kivirágozzák az autókat, mint annak idején a lovaskocsikat illetve a lovak kantárjait. Természetesen mindez már a jobb életszínvonalra vall.

Ennek a községnek a lakói, akik hajdan szénégetésből, erdei gyümölcsösök és erdei termékek gyűjtögetéséből, s napszámból, hónapszámból tartotta fenn magát, napjainkban életük gyökeresen megváltozott. A fiatalság tulnyomó része a közeli városban, Nagykanizsán üzemekben, gyárakban helyezkedett el. Egy része a ma már közös gazdaságban, az iharosberényi közös tsz. üzemegységeiben dolgozik, ahol megtalálják számításukat.

L A K O D A L M I S Z O K Á S O K
=====

ISMERKEDÉS:

Szólt a legény a lánynak, engedne-e magának udvarolni, ha engedte, akkor járt vele az utcán. Elmentek könyörgésre, Isten-tiszteletre együtt.

Persze, előbb a lány megkérdezte az anyját is, engedi-e a legénnyel sétálni, mert tetszik neki. Utána mehettek csak könyörgésre, Isten-tiszteletre vasárnap délután. Hosszabb-rövidebb ideig beszélgettek, aztán megkérdezte a legény a lányt, hozzá menne-e feleségül? Ha a lány igennel válaszolt, megkérte a kezét.

LEÁNYKÉRÉS:

A legény a lánnyal megbeszélte, hogy mikor lesz az a nap, amikor megkéri a kezét, aztán a szülőket is megkérdezték, a legény is, meg a lány is. A szülők beleegyezése után a legény elment a leány szüleihez és megkérte a kezét.

Igy:

Kedves bátyám és néném, megengedik-e, hogy megkérjem a leányuk kezét? Ha megfelel a legény, igent mondtak.

Igy:

Ha mögvagytok egymással elégedve, beleegyezőnk. Aztán megbeszélték az eljegyzést, amit a lányos háznál tartottak.

ELJEGYZÉS:

Eljegyzésre a vőlegény és menyasszony a maga részéről hivott násznagyokat és nyoszolaasszonyokat. Ezek rokonok

vagy közeli jóbarátok voltak. Eljegyzésre csak a legközelebbi rokonokat hívták meg, násznagyokat, meg a nyoszolcasszonyokat. Az eljegyzést a jegyzői hivatalban tartották. Az eljegyzés után bejelentették a papnak, mikor akarják a lakodalmat tartani. A pap háromszor kihirdette őket. Az én időmben már nem "pozsonovics" volt a vendég-hívó, hanem a vőfény/ek/.

Eljegyzésre készítettek:

Tyukhuslevest, paradicsommártást, főtt baromfit, piritott baromfit, főtt marhahúst, kirántott húst, rétest, kalácsot, /diósat, mákosat és még szentjános-kenyérrel töltöttet is/ süteményt mindenféle fajtát.

VENDÉGHIVÁS:

A vőlegény és a menyasszony első vőfényei együtt mentek vendégeket hívni. Így köszöntek be a vendég-házhoz:

Adjon Isten jóestét, megtiszteltem a ház népét. Novák János leánya lakodalmára magukat meghívja. Üzenik, ne vessék meg őket, szombaton lesz a lakodalom, gyűjjenek el.

Régebben szokás volt: csuterába bort vittek magukkal, meg peracet /kukorist/ szalagen. Később üvegben vitték a bort, utközben jó ismerőssel ha találkoztak, megkinálták. Ha a csuterából kifigyott a bor, a vendég-háznál megtöltötték. Pántlikás kalapban, kampós bottal mentek. A falut végigdalelták, a kalapjuk köré meg rozmarin- got szektak kötni.

DALOK:

- 1./ A rozmaringnak olyan a szokása...
- 2./ Perzik-perzik a szentpéteri utca...
- 3./ Keresik a keresik a körösztlevelemet...

1./ A rozmaringnak olyan a szokása,
Télen-nyáron zöldellik az ága.
Földre hajlik, mégis kivirágzik,
Szép a kedves kisangyalom,
Más ölébe játszik.

2./ Perzik-perzik a szentpéteri utca,
Mikor végig megyek rajta.
Nyílik a babám ^{nyílik} ablaka, mikor bekopogok rajta.
Nyisd ki babám ablakaidat, had mondjam el panaszaimat,
Mert egy barna lánynak sok a panasza,
Van is aki meghallgassa.

3./ Keresik a keresik a körösztlevelemet,
Nem találják sehol a nevemet.
Megtalálja I. Ferenc Józsa,
Aki engem besorozott 36 hónapra.

Első vőfényt hívott a vőlegény a maga részéről, meg a menyasszony is, meg korszorúslányokat. Vőfényeket, korszorúslányokat lehetőleg a rokonságból hívtak, ha nem volt, akkor a közeli jóbarátokat, legény- és leánypajtásokat, keresztfiukat, keresztlányukat. A vőlegény és

a menyasszony is egyformán hívott vendégeket. Mind a két háznál lakodalmom volt.

Először a vőlegény és a menyasszony hívta meg a vendégeket, utána a két első vőfény ment hívni őket az esküvő előtt egy-két héttel. A falut végig dalolták, úgy mentek vendégeket hívni. Aztán bementek a vendég házába, megmondták, hogy kinek a vendég-hívói. Megmondták a nevüket, ha meg nem vetné szives kérését, szivesen látják magukat vacsorára a lakodalomban...

A vőlegénytől két vőfény, két koszoruslány, a menyasszonytól ugyan annyi volt, de volt ennél több is, attól függött, hogy mekkora volt a lakodalmom. A harmadik kihirdetés után a következő szombaton tartották a lakodalmat, azért szombaton, hogy vasárnap tudják kipihenni magukat a vendégek. A nagylakodalmom a vőlegényes háznál volt. A gazda intézte a kocsikat, négy-öt kocsit is szokott lenni. A kocsikra üléskest tettek, amely fűzfavesszőből volt fonva. A lovak kantárjára színes pántlikát, zsebkendőket, piros-fehér-zöld-lila színű papírszalagokat kötöttek a koszoruslányok és a vőfények. A kocsisokat reggelire mindig megszokták hívni. Az ebéd az esküvő előtt volt.

MENYASSZONY ÖLTÖZTETÉSE:

A menyasszonyt a két nyoszolóasszony öltöztette. Az indulásig simitgatták, igazgatták a ruháit.

Visellete:

karikós, sima szövetszoknya, barac-színű. Alul három fehér slingölt alsószoknya. Rékli, ami megegyezett a szok-

nya szíjével. Eléjük fekete kötényt kötöttek. Fejükön tornyos koszoru, vagy diszes konty. Télen félregombos hosszuszáru cipőt, nyáron félcipőt vettek fel.

A vőlegényen fekete nadrág, fehér ing, fekete mellény, fekete kabát, fekete kalap, keményszáru, háttul varrott fekete csizma. A kabát elejére a Moszobanasszonyok által készített szines kokárdát tűztek.

A koszoroslányokon kékszinű, rózsaszinű, sárga, vagy fehér karikós szoknya, alatta három slingölt alsószoknya, rékli, hajukba rozmaringot, vagy egy kis virágot tűztek. Hűvös időben kasmirkendőt tettek a vállukra. Télen hosszuszáru cipőt, nyáron félcipőt vettek fel.

A vőfényeken fekete nadrág, fehér ing, fekete mellény, fekete kabát, fekete kalap, fekete, háttul varrott csizma. Kalapjukra a koszoroslányok rozmaringból koszorut fontak.

A vendégmenyecskék általában különböző színű /piros, kék, zöld, rózsaszin, fehér/ kasmirszoknyát, réklit viseltek. A kontyszalagokat aszerint választották meg, milyen színű volt a konty. Vállukon kasmirkendő, lábukon gombosci-
pő.

A férfiak, fiatalok, középkorúak, idősebbek egyaránt a fekete, fehér színt kedvelték.

Pogányszentpéteren a menyecske és leányviselet színeiben szinte azonos volt. A különbség az volt, hogy a menyecske-kék kontyot viseltek, míg a lányok két ágba fonták hajukat.

INDULÁS AZ ESKÜVŐRE:

A vőlegényes háztól elindultak kocsikkal a vőlegény, a násznagy, a nyoszoluasszonyok, vőfények, koszoruszlányok, a vendégek, a cigányok. A cigányok egész uton huzták a talpalá valót. Mikor odaértek a menyasszonyos házhoz, bementek a házba, az első vőfény kikérte a menyasszonyt.

Igy:

Eljött már az óra, midőn magzatjuknak eltárha kő lépni, mint szép menyasszonynak.

Szerencsés jóreggelt mindennek,

A menyasszonyos házba mindenkinek.

Kérjük azért a kedves szülőket,

Hogy ezuton engedjék kedves gvermeküket.

Mert ezek most a házaseslet utjára lépnek. /2/

Szerencsés jóreggelt adjon a jó Isten,

Hála, hogy e napra felvirradtunk éppen.

Alázattal kérjük a kedves szülőket,

Eresszék el utra kedves szülöttjüket.

Elvisszük mi őket az Isten házába,

Hogy áldását adja ezen házasságra. /3/

Szülők, rekonok, testvérek megölelték és megcsó-
kolták a menyasszonyt, aztán felültek a kocsikra. A
vőlegény mellé két koszoruszlány ült, a menyasszony mel-
lé a két első vőfény. A két násznagy külön-külön a két
nyoszoluasszonnyal helyezkedett el a kocsikon. Amikor

megérkeztek a templomba, Iharosberénybe, vagy Iharosba, attól függött, ki milyen felekezeti volt. Abban a templomba esküdött. A templomhoz megérkezve félálltak sorrendben. Elől a vőlegény és a menyasszony, utánuk a két násznagy a két nyoszolóasszonnyal. Utánuk következett a két első vőfény a koszeruslányokkal, majd a többi koszeruslány sorban és az őket kísérő vendégek és rokonok. A pap már várta őket, a tanu a két násznagy volt. Esketés után a pap szép beszédet mondott, aszerint, árva volt-e valamelyik, vagy éltek a szülei. Az esküvő után hazafele a vőlegény mellé ültették a menyasszonyt, úgy mentek a menyasszonyos házhoz. Megérkeztek, leszálltak a kocsikról, bementek a menyasszonyos házhoz és megkezdődött a tánc. Néhányat táncoltak, aztán a vőlegény hazament a szülői házhoz, a menyasszony maradt az ő szülei házánál. Esküvőről hazaérkezve beköszönt az első vőfény:

Szerencsés jónapot adjon az Ur Isten,
Szerencsével jártuk e nagy dógot végbe.
Legyen az Ur Isten vezérünk mindenben,
Hogy boldogok legyenek a földi életben.
Légyen az új párnak szent eskü tételen,
Lelküknek örök javára és üdvére /3//

Szerencsés jónapot mindenkinek,
Szerencsével jártuk meg ez utat.
Imitt a menyasszony velünk megérkezett,
Az Isten áldását kéri az új párra,
Áldja meg az Isten e szent frigyét. /2//

Mind a két háznál mulattak estig, estefelé összegyűttek már az összes vendégek mind a két háznál. Azután elindultak a menyasszonyért. Elől ment a vőlegény a két korszorúslánnyal, utána a násznagy a nyoszolóasszonnyal, majd az első vőfény, aztán a vendégek. A cigányok pedig utánuk mentek és huzták isten-igazából./1/

A menyasszonyos háznál az első vőfény mondta a beköszöntőt. A beköszöntő után becsukták a vőlegény előtt az ajtót, aztán következtek a násznagyok.

A násznagyok párbeszédre nem emlékszem.

MENYASSZONY KIKÉRÉSE:

Vajda hegedűnek szünjön meg zengése,
Sarkantyúnak szünjön meg pengése.
Mert a a bucsuzásnak most leszen kezdése.
Legyünk csendességbe, míg leszen végzésem,
Zeng bucsuzó szavam, hullanak könnyeim,
Most tőletek válok el kedves szüleim.
Hatalmas "Isten, világ teremtője,
Tekintse méltatlan bűnösös gyermekedre.
Kedves édesanyám tudom, hogy szerettél,
Gyöngé virágszálat ápoltál, neveltél.
Jóra tanítottál, rosszra intettél,
Engem a házasság utjára segítettél.
Kedves édesapám tehozzád is fordulok,
Mielőtt tőled elbucsuzok.
Az Isten áldjon meg benneteket,
Ne érezzetek a földön fájdalmat, kint,
Jó lány pajtásaim, kik jelen vagytok most,

S könnyes szemmel körülöttem álltok,
Szép koszorutokból ime most elválek,
Az Istentől nektek is minden jót kívánok.
Az Isten adjon nektek is olyan bárkát,
Hogy könnyen átugorhassátok a Föld árkát.
Kedves alsó-felső szomszédok,
Kik itt jelen vagytok,
Ne érezzetek a Földön kint és fájdalmat,
Az itt maradóknak kívánok jókedvet,
Nekünk utasoknak boldog megérkezést.
Adjon Isten jóccakát, elvisszük a Nanicát. /2//

A két násznagy, ha megfelelt a kérdéseknek, akkor kiadták a menyasszonyt, néhányat táncoltak. A táncolás után a menyasszony elbucszuk szüleitől, testvéreitől, rokonaitól, leánypajtásaitól, aztán elindulnak a vőlegényes házhoz. Elől megy a vőlegény a menyasszonnyal, a vőfények a koszorúslányokkal, utánuk a vendégek és a végén a cigányok. Amikor a kapuhoz értek, akkor a menyasszony megfordul és a vőlegény is ~~és~~ a vendégekkel együtt a következő dalt énekli:

Udvarom, udvarom, kedves kis udvarom,
Nem söpri ki többet az én gyenge karom,
Sepertem eleget, seperjen hát más is,
Szerettelek babám, szeressen hát más is.

Az utcán a menyasszonyos házhoz menet ezt a dalt énekeltek:

Az eke a földet nem magának szántja,
Az anya a lányát nem magának szánja.
Szépen felneveli, szárnyára ereszti,
Könnyes szemmel nézi, mikor más öleli.

Amikor megérkeztek a vőlegényes házhoz, az első vőfény
beköszöntött:

Imitt a menyasszony, közöttünk megérkezett,
Örömanya, örömapa fogja pártul őket./1/

BEKÖSZÖNTŐ A VŐLEGÉNYES HÁZHOZ:

Jóestét kívánunk, násznagy uramék,
Végére jártunk a hosszú utunknak,
Nagy fáradságunk nem esett hiába,
Mert egy drága kincset hoztunk-e hajlékba.
Imitt a menyasszony közöttünk megérkezett,
Örömanya, örömapa fogja pártul őket /2/

Amikor este megérkeztek a vőlegényes házhoz:

Szerencsés jóestét e ház urainak,
Végére érkeztünk hosszú utunknak.
A mi kis seregünk már idekünt vagyon,
E hosszú uton elfáradott nagyon.
Fogadják őket vidám hajlékukban,
Részeltessék őket szépen ellátságukban.
Imitt a menyasszony, közöttünk megérkezett,
Örömanya, örömapa fogja pártul őket. Éljen! /3/

A cigány huzta:

Az apaádat te cigány, álljál féllábra,
Ugy szoljon a hegedü a kezedbe,
Száz kislánynak hasadjon meg a szive.
A csillagok feketébe öltöztek,
Az irigyek mindig rólam beszéltek.
Fügefának zöld az ága, levele,
Ragadjon le az irigyeim nyelve.

Szórakozik a vőfény a vendéggel: A vendég kérdi mi lesz a vacsora? Első tál étel: bagelynyerintés, utána érkezik a csibeordítás, majd möggyün a kemence nyögés, végére érkezik az üres kecsizörgés./2//

A menyasszonyt és a vőlegényt amikor bevezették a házba, mindig üres szobába ültették be/1/

Talán ezzel akarták illusztrálni azt, hogy a jövőben azon kell munkálkodniuk - az üres szoba mutatta azt - mit kell majd tenniük a boldogulásukért. Az üres szobában beült az örömapa és az örömanya is, s hosszú ideig beszélgettek a menyasszonnyal, vőlegénnyel. Egyéb családi helyzetükről, ami a rokonsághoz fűződik és a jövőjükéről is. Itt esett szó arról is, hogy a további életükben, mint házastársak, mit várhatnak majd a szülőktől. Szó esett a birtokról is, ha több gyermek volt a családban, kinek mi juthat a vagyonból.

LAKODALMI VACSORA:

Mindig két lakodálem volt. A nagyobb lakodalmat a vőlegényes házhál, a kisebbet a menyasszonyos háznál tartották. Mindkét lakodálem egyidőben kezdődött. A menyasszony már a vőlegényes háznál vacsorázott. Volt ugy is, hogy a

menyasszony vendégei is a vőlegényes háznál vacsoráztak, de volt úgy is, hogy csak a menyasszony vendégei akkor mentek át a vőlegényes házhoz, amikor már a menyasszony fejét bekötötték.

8-9 óra felé szokott lenni a vacsora. A szakácsasszonyok fehér abrosszal terítették. A tányérszét elhelyezték az asztalokon. Kanalat, villát esetleg kést tettek mellé. Utána a vőlegény násznagya őhelözte a vendégeket, a közeli rokonságot, a vőlegény és a menyasszony közelibe. Azután így sorba a többi meghívott vendégeket. Középen ült az új pár, mellettük a nászok és a nyoszolóasszonyok. Az első vőfény a leveses tállal beköszöntött. Mögötte a szakácsnők sorban, kezükben a leveses tállal. A beköszöntő jó hosszú volt. Azért, hogy jobb legyen az étvágy. Ű, a menyasszony tette a tálat a vőlegény elé, aztán megkezdtek a főlszolgálat, ahogy gyűttek a fogások sorba. //

VACSORÁHOZ A BEKÖSZÖNTŐ:

I. fogáshoz:

Érdemes vendégek nem üresen jöttem,
Étekkell terhelt mind a két kezem.
De mielőtt hozzányulnának a kanálhoz,
Hálás szívvvel, buzgón áldjuk az urunkat.
De én hosszan ne papoljak,
A forró táltól sebeket ne kapjak.
Vegyék el kezemből ezt a forró tálat,
Melyet már az ujjam nem állhat.
Hátam mögött vagyom még hosszú legényszer,
Azoknak kezét is süti nagyon.

Itt hát a leves, melyet adott a jó hus,
Senkinek a szive ne legyen bus.
Ezzel szóljon a vig dus,
Dicsértessék a Jéhus-Krisztus. Jóétvágyat!

A cigány ráhuzta, így mondták.

II. fogáshoz:

Itt hozom a borjut tormával,
Csak harminc tavasszal járt ki az anyjával.
Szegény a szénát nem ette,
Gyengesége miatt a korpát nyelte.
Itt tehát a tormával harminc tavasszal
Ez a borju járt ki az anyjával.

III. fogáshoz:

Itt a jó rétes, kibéleelve mákkal,
Láttam a konyhán egy egész zsákkal.
Van közöttte turós, darás, répás,
Kinek milyen tetszik,
Szabad a választás.

IV. fogáshoz:

Hurka és pacal szép mennyegző jele,
Már tötettem rizkásával tele.
Ezt mind mög köll önni, nem fog senkinek kárára lönni.
A menyasszony is egyre kacsingat szemembe,
Hogy hurkát vigyek elibe.
De félek, megcsömörlik tőle,
Intek neki, keveset ögyön belüle.

V. fogáshoz:

Itt a jó pecsenye,
Kukurus és párja,
Aki ebből eszik,
Soha meg nem bánja.

VI. fogáshoz:

Fájin lisztből jóféle sütemény,
Nincs ebben mustár, se kömény.
Aki ebből eszik, nem bántja a köszvény.
Meghittam a jó bélesekét mazsolaszőlővel,
Telt édeseket.
Tudom, hogy szeretik az itt lévő szüzek,
De még jobban az öregek és vének.

KOSZORUSLÁNYOKHOZ:

Szüzek, szép virágok, én rajtam kapjatok,
Mert én az országban híres legény vagyok,
A lányok körül forgólódni tudok.
Szeretem a bort is, ő lelkem adjatok,
Mert ha nem adtok, én mesterséget tudok.
Ördögöm van, s egyet magamhoz csábitok.
Csókot nyomok az ő ajkára szépen,
Ugy ragad nálam, mint madár a **Bépen**.

A vőfény egy pohár bort kap a nyoszolulányoktól, a vőfény
megköszöni a bort: Köszönöm angyalom ezen pohár

Köszönöm angyalom ezen pohár borát,
Az Isten fizesse meg ennek az árát.
Ha férjhez megy, lakodalmában hívjon meg engem is.
Ha vele hálni kell, szólítsen engem is. /3//

A vőfény társakhoz:

Hát te vőfény pajtás miért vagy oly kevély,
Azt hiszed, hogy te vagy a vőlegény?
Messze jársz te még a vőlegénységhez,
Verd a töködet a Csira-tehén seggéhez.

Ismertem apádat, gazdag ember volt,
A Balaton partján hat kazal rongya volt.
Ő szedte a rongyot, te meg furulyáltál,
Igy hát vőfény pajtás jól meggazdagodtál. /3//

VACSORA BEKÖSZÖNTŐ:

Érdemes vendégek, nem üresen gyűttem,
Étellel terhelve vagyok mind két kezem.
De mielőtt hozzányulnak a kanálhoz,
Buzgó szívvvel adjanak hálát az Urnak.
De hogy én itt sokat ne papoljak,
E forró táltól sebeket ne kapjak.
Vegyék el kezemből ezt a forró tálat,
Amit már ujjaim tovább nem állnak.
Most pedig zenészek szóljon a vig nóta, és a dús,
Ezzel ~~é~~ dicsértessék az Ur Jézus Krisztus.

Vacsora alatt a cigányok zenélnek. /2/

Két tányér kanál villával ékitve,
Jönnék már az étkek mind szépen sorjába,
Ez a sok menyecske ne álljon hiába.
Nehogy az asztalon az étel meghűljön,
Felmelegítése dologba kerüljön.
Tessék hát uraim helyre telepedni,
A muzsikusoknak is meg kell melegedni.

MÁRTÁS:

Gyenge borjuhust hoztam most termával,
Csak harminc tavasszal járt ki az anyjával.
Gyengesége miatt a szénát nem ette,
Igy csak szegény állat a korpát legelte.
Kóstonlják meg, hogy milyen izletes,
Igyunk rá olyant, mit a tőke termett.

R é t e s:

Itt van a jó rétes, kibéleelve mákkal,
Láttam a konyhába kilenc üres tállal.
Van közte turós, mákos, darás,
Kinek milyen tetszik, szabad a választás.

P e c s e n y e:

Behoztam a kakast, s vele a jércét,
Azért köszörülje meg mindeki a kését.
Elől ment a jérce, utána a kakas,
Én megiramodtam a kettő nyomába,
Sikerült elfogni a kettőt egy izromban.

Mert felment a kakas a jérce tetőre,
Nyakon csiptem őket a jeles lünnepre.
Egye a vőlegény a kakas husát,
Hogy el ne veszítse a jérce nyomát.

K á s a:

Itt van a kása, a tótok eledele,
Azért főzettem én a mennyegzőre.
Az Isten éltesse sokáig a tótot,
Hogy ne kelljen cipelni a magyarnak a drótot.
Egyen hát belőle mindenki egy kicsit,
Ihat is rája mindenki egy picit.

S ü t e m é n y:

Itt van a lisztből készült jó sütemény,
Nincs ebben sem fűszer, sem ánizs, sem kömény.
Cukorral vegyítve nem is olyan keserű,
Ki ilyet eszik, nem bántja a közvény.
Tessék hát uraim ezt is megkóstolni,
Jó idei berral a torkot áztatni. /3//

VACSORA ALATTI PERORÁCIÓ:

Szerencsés jóestét kívánok mindenkinek,
E mennyegzős házban összegyűlt vendégeknek.
Hozzám tartozandó jámbor legényeknek,
Körülöttem álló gyönyörű szüzeknek.
Várjuk azokat is, kik még itt nincsenek,
A nagy dolgaik miatt még ide nem érkeznek.

Reméljük, hogy ők is hamar megérkeznek,
A mi vendégeink tovább nem éheznek.
Az első tál étel lesz: bagoly nyerintés,
A második, csirkeordítás,
A harmadik berju köhögés,
Végére érkezik egy üres kocsizörgés.
Sült pecsenye helyett egy nagy fejsze foka,
Háromszáz esztendő keréknek agya.
De már nem tréfálok, megyek a konyhára,
Visszatérek én így is hamarjában.
Ha előbb nem, hát habakukk napjára. /3/

DUSOLÁS:

A kásapénz szedés után következett a dusolás. A pénz a cigányoké lett. Elsőben a vőfényhez és a menyasszonyhoz szöktak menni. Az első vőfény tartotta a tálat, amibe a pénzt tették. Mindenki külön-külön elhuzatta a nótáját a cigánnyal, s vele énekelt.

A 2.számú adatközlő nótája:

Két ut van előttem, melliken indulok,
Kettő a szeretőm, melliktül bucsuzok.
A szókétü bucsuzok, a barna haragszik,
Igy hát az én szívem soha meg nem nyugszik.

A 3.számú adatközlő nótája:

A mi zenészeink nagyon szomerkodnak,
Hegedüik immár alig nyikorognak.
A zsidótól jó gyantát nem kaptak,
Azt mondják, hogy nótát tovább nem huznak.
Dobjunk a tányérba néhány koronát,
Játszanak majd érte néhány jó kis nótát.
Ne essen hát senki nehezére,
Pénzét elhelyezni a cigányok kedvére.

KÁSA PÉNZ:

A szakácsnők tartották a tányérat, pénzt köllött bele tönni. Közben a cigányok muzsikáltak. Aki a tányérat tartotta, természetesen a szakácsnő volt, fehér lepedővel le volt takarva, egyik kezében a tányér, a másikban egy jókora fakanál volt. Ha netán valamelyik vendég arra vetemedett, hogy kevés pénzt tett a tányérba, vagy belenyult, annak jókorát csopott a kezére. Ez a pénz a szakácsnőé volt. /1//

Adjanak, adjanak, amit Isten adott,
Mit a csira tehén a vállunál hagyott.
Befütyült nékem a nagyatádi vásár,
Nem maradt egybem, mint egy cifra tetüm,
Az is sátrat ütött a gatyám üllétén.
Adjanak, adjanak, amit Isten adott,
Mit a csira tehén a vállunál hagyott./2/

Kedves vendégeink szomorú hír vagyon,
Az egyik szakácsnőnek a keze sebes nagyon.
Amint odakint a kását keverte,
A jobbkezét szegény nagyon megégette.
Mivel szegénynek már nem keres senki,
Nem tudja a kezére a gyógyírt kifizetni.
Döbjunk a szűrőbe néhány forintot,
El is jár ő érte egy-két magyar táncot.
Adjanak, adjanak, amit Isten adott. /3//

ASZTALTÓL VALÓ KISZÁLLÍTÁS:

A vendég sereghez szólanék valamit;
Ha valakit azzal meg nem szomorítanék.
Mivel a vacsora végére érkezve,
A vendégsereg is táncra perdülhetne.
Jó magam is a táncot eljárom,
Szép koszeruslányokat jól megforágatom.
Ezért hát kenteket is felszólítom,
Kezdjék a táncot mindnyájan utánam./3/

Vacsora után éjfélig táncoltak. Éjfélkor a menyasszony
"levetkőzött", átöltöztették menyecske ruhába. Bekötöt-
ték a fejét piros-pettyes főkötővel /konttyal/ és "elad-
ták" a menyasszonyt./1/

Az első vőfény bevezeti és a szoba közepére állítja az
új menyecskét.

Az első vőfény beköszönt:

Ime itt áll előttünk az ékes menyasszony,
Hogy menyecske fővel először mulasson.
Minden legénynek egy nótát huzzasson.
Táncoljon vele mindenki egy kurtát,
Hogy el ne tiporja a cipője sarkát.
Gondoljanak arra, hogy drágáért varrták,
Az én kezemben egy üres tányér,
Ajándéknak tartogatom én azt, nem másért.
Az ajándékból új cipőt varrat majd.
Én közlöm a táncot, a többi még ráér,
Addig menjenek százásért, bankóért.
Huzd rá cigány, huzd rá, az új házaspárért. /2/

MENYECSKE TÁNCOKOR:

Imitt áll előttünk az ékes uj asszony,
Hogy menyecske fejjel először táncoljon.
Táncoljon vele hát mindenki egy kurtát,
Csak le ne tiporják a cipője orrát.
Az én kezemben egy üres tányér,
Én kezdem a táncot, a többi még ráét.
Addig menjen mindenki százasért, bankóért,
Huzd rá cigány az uj házaspárért.
Eladó az ujjasszony! /2//

A kettős adatközlő szerint a menyecske-táncokor "eladó az ujjasszony". Az egyes adatközlő szerint "eladó a menyasszony". Az egyes adatközlő, ki a lakodalom szövegét nekem elmondta, azt tartom hitelesnek, mert a menyasszony mindaddig menyasszony volt, még menyecske ruhában is, amíg a menyecske tánc el nem kezdődött.

ELADÓ A MENYASSZONY:

Az első vőfény egyik kezében égő gyertyával, a másikban egy üres tányérral elkátotta: eladó a menyasszony! Aki pénzt tett a tányérba, az vihette a menyasszonyt a táncba. Amikor már nagyon elfáradt a menyasszony, a vőfény elfujta a gyertyát, rátette a kalapját a tányérra, s azt mondta: zenyém a menyasszony, és ezután ü táncot vele. Ezután ujjasszony lett belüle. Vót, aki éjfél után ment lefeküdni, mi röggel möntünk. A lakodalom tartott röggelig, vagy délig. /1//

Olyan szokás járt a lakodalmaknál, az egyik szobában táncoltak, mulattak, a másik szobában abroszokkal megterített asztalsoron sült húst, kalácsot, süteményt tálaltak föl, bort üvegben, poharakat helyeztek el az asztalokon, aki megéhezett, megsomjazott, azt fogyasztott, ami neki tetszett.

A lakodalomban mindenféle nótát szoktak dalolni. Népdalokat, hallgatókat, magyar nótákat, katona-nótákat./2//

R e g g e l i:

Hálinka, kocsonya.

REGGELIHEZ A BEKÖSZÖNTŐ:

Nincsen hideg, mégis befagyott a tó,
 Hol iszik a babám lova, a fakó.
 Majd kienged valahára az a tó,
 Ott iszik a babám lova, a fakó. /2/

Ahol a lakodalmom nemcsak reggelig tartott, ott ebédet is adtak a vendégeknek. A cigányok is maradtak a lakodalmom végéig. Ebédre mindig a maradékból tálaltak./3/

LAKODALMI ÉTELEK az 1920-as 30-as években:

L e v e s:

Marhahusból, tyukhusból főzték, de főzték együtt is.

M á r t á s:

Paradicsomból szokták készíteni.

R é t e s:

Mákos, turós, répás, diós, káposztás.

P ö r k ö l t:

Általában disznó, marha ill. baromfi aprólékból készítették, köretnek rizskását adtak.

R á n t o t t h u s o k:

Disznóhúsból, csirkehúsból szokták készíteni, valamint fasirozottat is tálaltak.

S ü l t h u s o k, f ő t t h u s o k:

Marhahús, disznóhús, tyukhús, kacsahús, libahús, csirkehús, valamint piritott tyukot is tálaltak. Először a levesbe megfőzték, aztán tepsibe tették, hirtelen pirosra megpirították. A sült husokat mindig kemencébe szokták sütni.

S a v a n y u s á g o k:

Uborka, paprika, káposztával töltött paprika is.

K a l á c s o k:

A kalácsokat mindig kemencébe sütötték. Sűttésztának nevezték. A kalácsokat mákkal, dióval szentjános-kenyérrel - amit megreszeltek - szokták tölteni.

S ü t e m é n y e k:

A sütemények különböző alakúak voltak: csillag, gömbölyű, középen lyukas. Dióval, mákkal, lekvárral töltötték, ill. ragasztották. A tetejére diszítésül egy gerezd diót tettek.

P i s k ó t a:

A piskótát lekvárral megtöltötték és kalács formára tekerték. Ez volt az ugynevezett piskótatekercs.

K o c s o n y a:

A kocsonya füstölt disznófejből, körömből, bőrkéből és friss disznóhús bőrkéjéből, valamint füstölt csontból

készült.

A tehetősebb családoknál marhát és borjút is szoktak vágni.

A meghívott vendégek a lakodalom előtt való nap összepakoltak: egy melence lisztet /3-4kg./ 1 kg. cukrot, 20-30 tojást, 1-2 liter tejfelt, 1-2 kg. turót, diót, mákot, valamint egy élő tyukot, vagy kacsát, amit a hónuk alatt vittek. A vékát - erre a célra félretett - színes szóttessel letakarták, s úgy vitték a lakodalmas házhoz. A véka tartalma attól függött, hogy a család milyen létszámmal vesz részt a lakodalomban.

AJÁNDÉKOZÁS:

Ajándékot minden meghívott vendég vitt. Az ajándékot az esküvő napján szokták átadni. Az ajándékozás értéke mindig attól függött, ki milyen módban volt. Ajándékba abroszokat, szakajtó-ruhákat, sótartókat, cukortartókat, /fából, csérépből, porcellánból/ diszkendőket, törülközőkendőket, fejkendőket, a menyasszonynak szoktak még szoknyát, bluzt, kasmirkendőt is ajándékozni. A vőlegénynek: inget, mellényt, nyakkendőt, de volt olyan is, természetesen a módosabbak, akik egy öltöny ruhát ajándékoztak a vőlegénynek. Szoktak még edényeket is ajándékolni adni.

Nagykanizsa, 1973. augusztus 18.

PINTÉR ISTVÁN
POGÁNYSZENTPÉTER,
Dózsa György u.41.

ADATKÖZLŐK:

=====

- 1./ KÖVECSES SÁNDORNÉ /lakodalmi szokások/
- 2./ NOVÁK JÁNOS /beköszöntők/
- 3.// NOVÁK ENDRE /beköszöntők/

Gyűjtés ideje: 1968, 1972, 1973.